

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

بسمه تعالی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود)

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸
تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیات امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

مقدمه:

برنج از قدیمی‌ترین گیاهانی است که پس از گندم بیشترین سطح زیر کشت اراضی کشاورزی را در جهان به خود اختصاص داده است، ولی از حیث تولید و تأمین انرژی رتبه اول را در جهان دارا می‌باشد و کشت این محصول در سال‌های اخیر و در بسیاری از مناطق نسبتاً پرآب کشور توسعه یافته است. با روند کنونی تولید برنج در جهان، افزایش فزاینده جمعیت و تقاضا برای برنج، اغلب برنج تولید شده در کشورهای مختلف تولید کننده آن به مصرف داخلی آنها خواهد رسید و برنج جهت عرضه به بازارهای جهانی وجود نخواهد داشت، در نتیجه تأمین آن از بازارهای جهانی حتی با وجود منابع مالی کافی امکان پذیر نخواهد بود.

بذر نقش اساسی و غیرقابل انکاری را در کشاورزی دارا می‌باشد و می‌توان آنرا مهمترین نهاده تولید و نقطه آغاز فعالیت کشاورزی بشر قلمداد کرد. بذر اساس تولید محصولات زراعی است و در کشاورزی، به عنوان یک نهاده مصرفی، نقش مهمی را بر عهده دارد. بذر مرغوب پتانسیل افزایش محصول را داشته و در صورت مدیریت مناسب مزرعه، افزایش عملکرد قابل توجهی را بدنبال خواهد داشت. استفاده از بذره‌های اصلاح و گواهی شده برنج، علاوه بر بالا بردن تولید، موجبات کاهش هزینه و در نتیجه، مانع از به هدر رفتن سرمایه زارعین می‌شود. اما مشکلی که وجود دارد این است که برخی از کشاورزان اطلاع کافی از اهمیت استفاده از بذره‌های اصلاح و گواهی شده برنج نداشته و یا این که بذره‌های اصلاح شده کافی در اختیار آنان نمی‌باشد. با توجه به وظیفه قانونی این مؤسسه طبق ماده ۴ قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال، به منظور حصول اطمینان از این که بذر برنج تولید شده دارای خصوصیات مرفولوژیکی و ژنتیکی همان رقم تکثیر شده بوده و خصوصیات مورد نظر در زمان تکثیر، بوجاری و توزیع تغییر نیافته و از سلامت و استانداردهای تعیین شده برخوردار است، لذا مؤسسه موظف است نسبت به انجام تعیین اصالت ژنتیکی بذر برنج تکثیر شده، سلامت بذر تولیدی و رعایت استانداردهای ملی یا بین‌المللی که برای تولید بذر برنج به طریق رسمی یا قانونی مورد پذیرش جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است، اعمال نظارت نموده و سپس براساس نتایج بازدیدهای مزرعه‌ای و آزمون‌های کیفی و کمی آزمایشگاهی در هر طبقه بذری تولید شده، بذر برنج تولیدی را کنترل و گواهی نماید.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیات امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

اهمیت گیاه یا محصول:

اهمیت بذر برنج بعنوان پایه و اساس تولید و نقش آن در افزایش تولید، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. کشورهای پیشرفته جهان با توجه به نقش و اهمیت بذر در افزایش تولید برنج که بطور متوسط عامل افزایش حدود ۱۰ درصدی تولید می‌باشد، سال‌های متمادی برای دستیابی به یک برنامه مدون جهت تهیه و تکثیر بذرهای سالم برنج، وقت صرف نموده و تحقیقات علمی و اجرایی بیشماری را انجام داده‌اند. بنابراین در تدوین برنامه‌های سند خود کفایی، هر کشور حفظ منابع ژنتیکی، خلوص بذرها به عنوان منبع با ارزش در پایداری تولید برنج مورد توجه جدی می‌باشد.

انواع ارقام مختلف اصلاح شده و پر محصول برنج از تلاقی یا دو رگه گیری دو رقم مختلف برنج بدست می‌آیند که دارای خصوصیات مختلف از قبیل مقاومت در برابر آفات و بیماری‌ها، کیفیت بالاتر دانه و در نهایت عملکرد و تولید بالا بوده و در ایران این ارزیابی‌ها و تحقیقات مدون توسط محققان موسسه تحقیقات برنج و در هماهنگی با سازمان‌ها و شرکت‌های اجرایی کشاورزی بخش دولتی و خصوصی کشور انجام می‌گیرد.

بر اساس آمارهای منتشر شده از سوی سازمان خوارو بار جهانی (FAO) در سال ۲۰۰۶ برنج بعد از گندم (۲۱۶ میلیون هکتار) با دارا بودن سطح زیر کشت ۱۵۴/۳ میلیون هکتار دومین گیاه زراعی مهم دنیا می‌باشد که تولید کل آن ۶۳۵/۷۵ میلیون تن و متوسط عملکرد آن ۴/۱۱۲ تن در هکتار می‌باشد. از مجموع کل تولید برنج در آسیا، ۵۶ درصد به دو کشور چین و هند اختصاص دارد که هندوستان دارای ۴۲ میلیون هکتار سطح زیر کشت برنج بوده و پس از آن چین با بیش از ۲۹ میلیون هکتار رتبه دوم را به خود اختصاص داده است. اندونزی در مقام سوم تولید برنج قرار گرفته و پس از آن کشورهای بنگلادش، تایلند، ویتنام و برمه بیشترین میزان تولید را دارا هستند. سطح زیر کشت شالیزارهای برنج در ایران حدود ۶۳۰۰۰۰ هکتار برآورد شده است که معادل ۰/۴ درصد سطح زیر کشت برنج جهان می‌باشد. استان مازندران و گیلان با ۲۳۰۰۰۰ هکتار بیشترین سطح زیر کشت را دارند. میانگین عملکرد در واحد سطح در کشتزارهای ایران ۵۳۴۶ کیلوگرم و میزان کل تولید شلتوک در ایران ۳۰۱۲ هزار تن بوده است.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

هم چنین سطح زیر کشت ارقام اصلاح شده بر محصول برابر ۱۶۸۰۰۰ هکتار میباشد و ۴۶۲۰۰۰ هکتار به سطح زیر کشت ارقام محلی و بومی در سطح کشور تعلق دارد. مصرف سرانه سالانه برنج برای هر نفر حدود ۳۸ کیلوگرم بوده و کمبود برنج مورد نیاز مصرفی سالانه حدود ۸۰۰ هزار تن می باشد که از خارج کشور تأمین می گردد.

در استانهای شمالی کشور، زارعین علاوه بر کشت ارقام اصلاح شده و پرمحصول، نسبت به کشت ارقام محلی مختلف منطقه خود نیز اقدام می نمایند و از بذر خود مصرفی جهت کشت سال بعد استفاده می نمایند در این ارتباط ارقام محلی در استان گیلان شامل رقم دم سیاه، صدری، هاشمی، علی کاظمی و... می باشد و در استان مازندران ارقام محلی شامل ظارم هاشمی، ظارم، گرمه ظارم، ظارم دیلمانی، ظارم سنگ و... می باشد و در استان اصفهان رقم محلی لنجان کاشت می شود. کلیه ارقام مذکور دارای سطح زیر کشت بالایی در مناطق خود بوده که رقم برنج محلی هاشمی در استان گیلان به ثبت رسیده، اما جهت سایر ارقام محلی، از نظر قانونی جهت تعیین مشخصات مرفولوژیکی و خلوص ژنتیکی آنها هنوز اقدامی انجام نگرفته و نیز خلص سازی نگردیده اند و در کمیته نامگذاری ارقام ثبت نشده اند.

اهداف مورد نظر:

تولید بذر در واقع ادامه فعالیت های بهتراذگران در اصلاح ارقام و رسیدن به یک رقم تجاری و نیز خلص سازی ارقام بومی می باشد. بنابراین هدف از برنامه ی تکثیر بذر، تولید بذر با کیفیت است و در این میان مهمترین شاخص برای «پایداری» رقم، حفظ خلوص ژنتیکی بذر تولید شده است. برای این منظور برنامه تکثیر بذر ارقام اصلاح شده در قالب طبقات مختلف بذری تعریف شده، جهت ارقام پرمحصول و ارقام محلی ثبت شده برنج اجرا می گردد. اما، جهت ارقام محلی کشور که هنوز به ثبت رسمی نرسیده اند، ضروریست که ضوابط و استانداردهای خاصی جهت برنامه های تولید و تکثیر بذر خود مصرفی زارعین تعیین کرد، تا به افزایش ارتقای کمی و کیفی بذر خود مصرفی زارعین منجر شود.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸
تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصدویکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

براساس استانداردهای موجود ایران در برنامه ی تکثیر بذر برنج ارقام اصلاح شده، چهار طبقه بذری شامل بذر گواهی شده (Certified Seed)، بذر پایه یا مادری (Basic Seed) و بذر پیش پایه (Pre-basic seed) و بذر بهنژادگر (Breeder Seed) ذکر شده است.

ضرورت تدوین استاندارد بذر برنج گواهی محدود ارقام محلی:

با توجه به تقاضای مکرر محققان موسسه تحقیقات برنج کشور و نیز تولید کنندگان بذر برنج ارقام محلی در استان های شمالی کشور در خصوص تدوین استاندارد های بذر برنج ارقام محلی و هم چنین با توجه به لزوم رعایت دستورالعمل های آزمایشگاهی جدید ایستا (انجمن بین المللی بذر) در ارتباط با نحوه اندازه گیری های کمی و کیفی بذر برنج، ضرورت تدوین استاندارد های آزمایشگاهی بذر برنج توده های ارقام بومی مشاهده گردید و در این راستا و با همکاری اساتید، متخصصان و دست اندرکاران تحقیقاتی و اجرایی تولید بذر برنج، جلسات مختلفی جهت بحث و تبادل نظرهای علمی در ارتباط با ساماندهی بذر برنج ارقام بومی/محلی گواهی محدود، در موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر ونهال برگزار گردید که در این ارتباط، تصمیمات مقتضی نهایی اتخاذ گردید.

برنامه تولید گواهی محدود بذر توده های ارقام بومی (محلی) برنج:

این برنامه به منظور ساماندهی و تامین بذر ارقام محلی برنج در سطح تجاری و جهت حصول کیفیت های مطلوب کشت و نیز جلوگیری از توزیع و گسترش بذر علف های هرز در چرخه تولید بذر برنج، خلوص فیزیکی مطلوب و سلامت بذر پیش بینی و تعریف گردیده است. بر مبنای این برنامه، نظارت بر تولید بذر آن دسته از توده های بومی / محلی برنج که قابلیت ثبت در فهرست ملی ارقام گیاهی کشور را نداشته اند و تکثیر و گواهی آنها به علت نداشتن دیسکرپتور و ثبت رقم در فرآیند رسمی تولید بذر گواهی شده در حال حاضر ممکن نیست، در برنامه صدور گواهی محدود قرار می گیرد. این برنامه معادل صدور گواهی

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

خوداظهاری بذر یا Quality Declared seed (QDA) مندرج در شیوه نامه برنامه تامین بذر سازمان خوار و بار جهانی ملل متحد (FAO) می باشد. انتظار می رود با توجه به محدودیت های فعلی در تامین کل بذر گواهی شده برنج مورد نیاز کشور، اجرای این برنامه با روش مطلوب و سنجیده، باعث ارتقاء کیفیت بذرهای ارقام بومی برنج رایج در کشور شده و در افزایش کیفی و کمی بذر برنج و نیز جلوگیری از گسترش علف های هرز غیر مجاز در مزارع برنج مثمر ثمر واقع شود.

شیوه اجرای این برنامه در ۱۱ ماده به شرح زیر تعیین گردیده است.

ماده (۱) گواهی محدود نوعی گواهی کیفیت توده های بذر برنج محلی است که منحصرأ به بذر برنج توده هایی که خالص نبوده و ثبت نگردیده در کشور تعلق می گیرد. استاندارد های بذری مورد استفاده در تایید یا رد بذرهای موصوف، استاندارد مزرعه ای بدون منظور داشتن خلوص ژنتیکی و رقمی و استاندارد آزمایشگاهی بذر مربوط به بذر گواهی محدود ارقام بومی/محلی شامل خلوص فیزیکی، در صد آلودگی به علف های هرز، بذر سایر محصولات، بیماری های بذرزاد، قوه نامیه و رطوبت بذر می باشد.

ماده (۲) برجسب گواهی محدود صادر شده به نوع توده یا رقم بذری اشاره ای نخواهد داشت و صرفاً نوع گونه گیاهی بذر و تطابق کیفیت آن با استاندارد ملی آن نوع بذر را گواهی می نماید. مسئولیت صحت نام اکوتیب، رقم یا توده بذر درون کیسه بر روی پاکت و یا کارت کیسه دارای برجسب و یا مهر گواهی محدود موسسه، بر طبق تعهد ضمن قرارداد شرکت تولیدی با موسسه، بر عهده متقاضی دریافت برجسب و یا مهر گواهی محدود بذر برنج (تولیدکننده بذر دارای مجوز)، موسسه خواهد بود. تبصره: مقدار بذر قابل تایید و نیز برنامه پرداخت یارانه وزارت جهاد کشاورزی، هر ساله به ازاء هر کیلو گرم بذر بوجاری و کیسه گیری شده، در کمیته بذر برنج، منوط به دریافت و نصب برجسب گواهی محدود خواهد بود.

ماده (۳) موسسات دولتی، شرکتها و یا پیمانکار تولید بذر توده های محلی بذر برنج، باید مستندات مالکیت، اداره یا قرارداد همکاری با حداقل یک مرکز بوجار متناسب برای فراوری بذر برنج را ارائه نماید و هم چنین زارعین طرف قرار داد شرکت های

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصدویکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

تولید بذر گواهی محدود، امکانات و تجهیزات لازم در جهت کاشت، داشت، برداشت محصول بذری تولیدی را داشته باشند و توانمندی خشک کردن بذر، بوجاری بذر، سیستم ضد عفونی بذر، سیستم بسته بندی مناسب بذر تولیدی و انبار های مناسب و پارت چینی کیسه های بذری را دارا بوده و شرایط بازدید کارشناسان موسسه را نیز در زمان های ضروری از مراحل مختلف مزرعه تا پروسس بذر را، فراهم نمایند.

ماده ۴) موسسات دولتی و شرکت های تولید بذر تا پایان بهمن هر سال فرصت دارند تا نسبت به معرفی میزان تقریبی تولید و نیز معرفی اراضی پیمانکاران مورد نظر که قصد تولید بذر برنج گواهی محدود دارند، اقدام نمایند تا زمان کافی به منظور برنامه ریزی بازدید و تایید مزارع تولید بذر از موسسه فراهم باشد.

ماده ۵) درخواست موسسات و دولتی و شرکت های تولیدی بخش خصوصی توسط کارشناسان واحد های استانی و با نظر نهایی موسسه بررسی و پس از تایید تجهیزات و امکانات فراوری بذر پیمانکاران پذیرفته یا رد می شوند. پیمانکاران صاحب صلاحیت تولید بذر گواهی محدود، موظف به همکاری با کارشناسان ناظر موسسه برای حداقل یک بار بازدید مزارع تولید بذر توده ارقام بومی برنج هستند و مزارع پیمانکارانی که طبق استانداردهای مزرعه و آزمایشگاهی بذر گواهی محدود مورد تایید نباشند از چرخه تولید بذر خارج و بذر آنها قابل خریداری نخواهد بود و قرارداد شرکت با پیمانکار بصورت یک طرفه لغو گردیده و برچسب گواهی محدود به بذرهای خریداری و بوجاری شده وی تعلق نخواهد گرفت. رعایت حفظ خلوص ژنتیکی ارقام بومی برنج در مزرعه و حذف علفهای هرز و بیماری های بذر زاد و مسئولیت عدم حذف مزارع غیر بذری به علت عدم رعایت موارد فنی، با توجه به نظر کارشناسان کنترل و گواهی بذر، بر عهده شرکت تولیدی و یا پیمانکار بذری می باشد.

ماده ۶) صدور برچسب منوط به مطابقت نمونه های استاندارد برداشته شده از بذرهای بوجاری و کیسه گیری شده در هر پارت با استانداردهای بذر شامل قوه نامیه، خلوص فیزیکی، آلودگی به بیماری های بذر زاد، علفهای هرز و رطوبت بذر (جدول استاندارد آزمایشگاهی بذر برنج گواهی محدود) می باشد.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

ماده (۷) موسسه موظف است مزارع تولید بذر توده های محلی معرفی شده از سوی پیمانکاران بذر برنج را حداقل یکبار قبل از برداشت بازدید نماید و پس از نظارت مراحل بوجاری و کیسه گیری و پارت چینی نسبت به انجام نمونه برداری استاندارد طبق ضوابط جدول (۲) اقدام نموده و نمونه ها را در اسرع وقت در یکی از آزمایشگاه های مجاز خود تجزیه کیفی نموده و در صورت مطابقت آن با استاندارد آزمایشگاهی بذر توده های محلی برنج، نسبت به صدور برچسب و یا نصب مهر گواهی محدود بر کیسه های بذری اقدام کند.

ماده (۸) اندازه و میزان بذر درون هر پاکت یا کیسه بذری، نوع، کیفیت و اطلاعات مندرج بر دو طرف پاکت های بذر و یا کارت های بذری مخصوص کیسه های پروپیلینی، باید پیش از چاپ پاکت و یا کارت بذری بذری به تایید موسسه برسد و پیمانکار موظف است اصلاحات و تغییرات مورد نظر موسسه را اعمال نماید.

ماده (۹) پارت چینی کیسه های بذرهای بوجاری شده و آماده نمونه برداری باید مطابق ضوابط موسسه و حداکثر در پارت های سی تری صورت پذیرد. در صورت صدور برچسب چاپی، شماره اختصاص یافته به هر پارت موصوف در برچسب گواهی محدود قید خواهد شد و پیمانکار دریافت کننده آن موظف است از هر گونه دستکاری پارت های نمونه برداری شده تا پایان فرایند صدور و نصب برچسب و یا مهر موسسه بر روی پاکت ها و یا کارت های کیسه های پروپیلینی پارت های استاندارد، پرهیز نماید.

ماده (۱۰) با توجه به اینکه موسسه در خصوص منبع و نوع بذر مورد استفاده در کشت مزرعه مادری برنج توده ارقام بومی/محلی به خوداظهاری شرکت تولیدی و زارعین اکتفا نموده است، مهر موسسه و یا برچسب صادره ملاکی بر تایید اکوتیب یا توده بذر محتوی پاکت دارای مهر و یا برچسب نمی باشد و مسئولیت حفظ خلوص ژنتیکی بذر آن صرفاً بر عهده شرکت و پیمانکار تولید کننده بذر که مشخصات آن بر روی پاکت و یا کارت کیسه های پروپیلینی، درج گردیده، خواهد بود.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصدویکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

ماده (۱۱) قرارداد نظارت بر تولید بذر توده ارقام محلی گواهی محدود تولیدکنندگان، با موسسه بر اساس سطح درخواست تولید اعلام شده شرکت تا پایان فروردین ماه هر سال تنظیم می‌شود. تعرفه دریافتی تولید بذر گواهی محدود برنج، به ازاء هر هکتار در قرارداد نظارت، با ملاحظه تعداد بازدیدها و نوع فعالیت‌های فرایند نظارت، نمونه برداری، انجام آزمون‌های کیفی آزمایشگاهی، صدور مهر موسسه و یا برچسب گواهی محدود توده‌های ارقام محلی برنج برابر با ۸۵ درصد تعرفه مصوب برای نظارت بر هر هکتار مزرعه تولید بذر گواهی شده برنج می‌باشد و نصب برچسب گواهی محدود بر روی کیسه‌های بذری پارت‌های استاندارد، منوط به تسویه حساب مالی شرکت تولیدکننده بذر با موسسه می‌باشد.

تدوین استانداردهای مزرعه بذر برنج ارقام بومی (گواهی محدود):

- ۱- با توجه به اینکه اکثر مزارع تولید بذر گواهی محدود برنج فاصله چندانی با همدیگر نداشته و از طرفی برنج یک گیاه خود گشن می‌باشد، لذا فاصله ایزولاسیون جهت تولید بذر گواهی محدود، ۳ متر در نظر گرفته شود.
- ۲- در استاندارد‌های مزرعه‌ای بذر برنج گواهی محدود، جهت شمارش < سایر محصولات >، تعداد بوته در هکتار ملاک شمارش قرار گیرد که یک بوته از سایر محصولات در پنج هزار بوته در مزرعه تولید بذر برنج گواهی محدود، مجاز باشد.
- ۳- با توجه به فراوانی علف هرز غیر مجاز سوروف Echinochloa crus-galli حداکثر ۲۰ بوته سوروف در مزرعه بذر برنج گواهی محدود در هکتار مجاز شمرده شود.
- ۴- با توجه به خارج شدن سیاهک دروغی برنج از قرنطینه، پیشنهاد گردید که در مزرعه بذر برنج گواهی محدود، حداکثر آلودگی به این بیماری مشاهده تعداد سه اسپوربال باشد.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصدویکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

۵- در ارتباط با بیماری بلاست خوشه، در مزرعه تولید بذر گواهی محدود، تعداد خوشه های آلوده دو در ده هزار (۲/۱۰۰۰۰) خوشه در هکتار باشد.

۶- در خصوص بیماری بذر زاد طوقه فوزاریومی در مزرعه تولید بذر گواهی محدود، تعداد بوته های آلوده در مزرعه، یک در هزار (۱/۱۰۰۰) خوشه، باشد.

تدوین استاندارد های آزمایشگاهی بذر برنج ارقام بومی (گواهی محدود)

۱- با توجه به گسترش تجهیزات فیزیکی انبارها و رعایت دستورالعمل های فنی موسسه در ارتباط با عملیات برداشت بذر برنج و بخصوص کنترل رطوبت بذر در حین برداشت بذر در مزرعه و پس از برداشت و نیز خشک کردن مناسب بذر از طرف زارعین پیمانکار و در عین حال ارتقای کیفی و کمی بذر در آزمون های آزمایشگاهی و بالا بودن نتایج درصد قوه نامیه بذردر

موسسات و شرکت های خصوصی و دولتی تولید کننده بذر در سال های اخیر، پیشنهاد گردید که حداقل درصد جوانه زنی (قوه نامیه) بذر برنج گواهی محدود ارقام بومی، برابر قوه نامیه هشتاد درصد تعیین گردد.

۲- با توجه به آخرین تغییرات در قوانین ایستادن (انجمن بین المللی بذر)، نمونه کاری آزمایشگاهی از ۴۰۰ گرم به ۷۰۰ گرم تغییر یافته است و حداکثر بذر سایر محصولات در نمونه کاری در بذر گواهی محدود به دو عدد بذر در هفتصد گرم نمونه کاری، تعیین گردد.

۳- حداقل خلوص فیزیکی بذر برنج گواهی محدود در نمونه کاری هفتصد گرم آزمایشگاهی، برابر ۹۸ درصد تعیین گردد.

۴- حداکثر مواد جامد بذر برنج گواهی محدود در نمونه کاری هفتصد گرم برابر با حداکثر دو درصد، تعیین گردد.

۵- حداکثر بذر علف هرز غیر مجاز سوروف در هفتصد گرم بذر نمونه کاری بذر گواهی محدود، به تعداد ده عدد بذر سوروف در بذر برنج گواهی محدود نمونه کاری باشد.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

۶- با توجه به اینکه مقدار بذر آزمایشی جهت نمونه کاری در آزمایشگاه بر اساس استاندارد های ایستا از ۴۰۰ گرم نمونه آزمایشی به ۷۰۰ گرم افزایش یافته است، بنابراین در بذر گواهی محدود، تعداد بذر سایر علفهای هرز، به تعداد پنج عدد بذر علف هرز در هفتصد گرم بذر نمونه کاری، تعیین گردد.

۷- حداکثر در صد رطوبت بذر در نمونه کاری بذر برنج گواهی محدود، برابر ۱۴ درصد تعیین گردد.

۸- با توجه به رفع حالت قرنطینه از بیماری سیاهک دروغی بذر برنج، حداکثر تعداد اسپور در یک گرم بذر، ده عدد اسپور در بذر گواهی محدود تعیین گردد.

۹- در خصوص بیماری بلاست خوشه در بذر گواهی محدود، درصد تعداد بذر آلوده به ۰/۵ درصد بذر آلوده، تعیین گردد.

۱۰- با توجه به گسترش بیماری فوزاریوم در استانهای شمالی، درصد آلودگی بیماری فوزاریوم در نمونه آزمایشگاهی جهت بذر برنج گواهی محدود، ده درصد تعیین گردد.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

استانداردهای تولید بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) - مزرعه و آزمایشگاه	
استانداردهای بذر (مزرعه):	
۱	تناوب (حداقل - سال) ^(۱)
۳	ایزولاسیون (حداقل - متر)
۱/۵۰۰۰	سایر محصولات (حداکثر - بوته/هکتار)
۲۰	علف هرز غیر مجاز سوروف (حداکثر - بوته درهکتار) ^(۲)
۳	سیاهک دروغی (اسپوربال)
۲/۱۰۰۰۰	بلاست خوشه (خوشه/خوشه)
۱/۱۰۰۰	پوسیدگی طوقه فوزاریومی (خوشه/خوشه)
استانداردهای بذر (آزمایشگاه):	
۹۸	خلوص بذر (حداقل - %)
۲	مواد جامد (حداکثر - %)
۲	حداکثر بذر سایر محصولات در نمونه کاری (تعداد در ۷۰۰ گرم بذر) ^(۳)
۱۰	حداکثر بذر علف های هرز سوروف در نمونه کاری (تعداد ۷۰۰ گرم بذر)
۵	حداکثر بذر سایر علف های هرز در نمونه کاری (تعداد در ۷۰۰ گرم بذر)
۸۰	حداقل درصد جوانه زنی استاندارد
۱۴	حداکثر درصد رطوبت بذر
بیماری های بذر زاد^(۴):	
۱۰	سیاهک دروغی (تعداد اسپور در یک گرم بذر)
٪(۱۰)	پوسیدگی طوقه فوزاریومی (درصد بذر آلوده) ^(۵)
٪(۰/۵)	بلاست خوشه (درصد بذر آلوده)

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصدویکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

توضیحات:

- ۱- الف: در طبقه گواهی محدود برای کشت مستقیم برنج، تناوب حداقل یک سال رعایت شود و برای کشت نشایی برنج، در صورتی که در زمین اصلی، رقم سال قبل کاشته شود، تناوب اختیاری می باشد.
- ۱-ب: در صورتی که یکی از ارقام بومی / محلی گواهی محدود پس از یکی از ارقام پرمحصول و یا محلی پا بلند که اختلاط احتمالی در آن به راحتی قابل تشخیص است کاشته شود، با نظر کارشناس ناظر، کشت متوالی بلامانع می باشد.
- ۲- با توجه به تغییر وزن نمونه کاری برنج در آزمایشگاه از طرف ایستا (انجمن بین المللی بذر) در سال ۲۰۱۲، وزن نمونه های آزمایشگاهی، از ۴۰۰ صد گرم به ۷۰۰ گرم افزایش می یابد.
- ۳- با توجه به فراوانی علف هرز غیر مجاز سوروف *Echinochloa crus-galli* حداکثر ۲۰ بوته سوروف در بذر گواهی محدود در هکتار مجاز شمرده می شود.
- ۴- برای بیماری لکه قهوه‌ای برنج با توجه به کافی نبودن اطلاعات و تحقیقات کارآمد، استاندارد دی جهت ارزیابی مزرعه ای و آزمایشگاهی تعیین نشد.
- ۵- گونه های غالب بیماری پوسیدگی طوقه فوزاریومی برنج، شامل *F. fujikuroi*، *F. proliferatum*، در مزرعه و آزمایشگاه سلامت بذر، مورد ارزیابی قرار خواهند گرفت.
- ۶- مزارع بذری باید عاری از آفات و بیماری های قرنطینه ای باشد (استناد به ضوابط سازمان حفظ نباتات).
- ۷- انجام آزمون های آزمایشگاهی سلامت بذر بر حسب نیاز و با نظر کارشناسان ذیصلاح مزرعه، اجرا خواهد شد.
- ۸- در تولید بذر برنج گواهی محدود ارقام بومی / محلی، به علت دارا نبودن دیسکریپتور و ثبت نشدن رسمی رقم، ارزیابی سایر ارقام و بوته های خارج از تیپ در مزرعه و آزمایشگاه، فاقد استاندارد می باشد. بنابراین نوع رقم، خلوص ژنتیکی رقم و گونه گیاهی مورد گواهی قرار نمی گیرد و مسئولیت صحت این موارد و خلوص ژنتیکی بذر برنج گواهی محدود، بر عهده ی تولید کننده بذر می باشد.

تدوین استانداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸

تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۳/۱۲

جدول (۲) حداقل تعداد نمونه های اولیه برای هر پارت بذری

تعداد کیسه در پارت بذری	حداقل تعداد نمونه اولیه
۴-۱ کیسه	سه نمونه اولیه از هر کیسه
۸-۵ کیسه	۲ نمونه اولیه از هر کیسه
۱۵-۹ بسته	۱ نمونه اولیه از هر کیسه
۲۰-۱۶ کیسه	۱۵ نمونه اولیه از کل پارت بذری
۲۱-۵۹ کیسه	۲۰ نمونه اولیه از کل پارت بذری
۶۰ کیسه یا بیشتر	۳۰ نمونه اولیه از کل پارت بذری

♦ وزن نمونه کاری و نمونه اطمینان بذر برنج گواهی محدود یک کیلوگرم می باشد.

تدوین اسناداردهای ملی بذر برنج ارقام محلی (گواهی محدود) تاریخ تدوین: ۱۳۹۸/۸/۱۸
تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیات امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی